

Het Schrijvertje

IVN Roermond e.o.

Herfst 2026

Jaargang 36, nummer 4

Van de redactie

Door Frans Hendriks

Er ligt weer een Schrijvertje voor jullie met een gevarieerde inhoud. Met dank aan iedereen die zich weer de moeite heeft genomen om iets in te sturen. Jullie maken ons afdelingsblad!

In een van de laatste items van de laatst verschenen Nieuwsbrief van IVN Roermond e.o. wordt er verwezen naar een Duits artikel van Wasserbündnis over het vullen van de bruinkoolgaten hier vlak over de grens. Velen weten niet dat Garzweiler en Hambach al jaren veel invloed hebben op ons grondwater. Zo wordt bijvoorbeeld het grondwater in de Meinweg of de Luzenkamp kunstmatig geregeld door opgepomd water rondom de bruinkoolgroeves hier weer te infiltreren. Eigenlijk te gek voor woorden als je bedenkt hoe afhankelijk zo'n systeem is van politieke of zakelijke keuzes. En al helemaal als je weet dat de gaten binnen de huidige plannen vanaf onge-

veer 2034 volgegaten gaan worden met Rijnwater, iets dat ongeveer honderd jaar zal duren.....

Frank Heinen besteedt hier aandacht aan vanuit het nieuw(?) ontstane perspectief waarover Wasserbündnis aan de bel trekt. Lees het: heel interessant.

Zeker na het lezen van het bericht in *Dagblad De Limburger* eind augustus over de melding dat het waterleidingbedrijf Limburg in totaal veertig dagen de inname Maaswater heeft stilgezet vanwege (chemisch)verontreiniging. Niet iets om blij van te worden.

Wel de andere artikelen in deze editie. Lees over verdedigingsmechanismen van insecten, over heilzame werking van planten, over muggen enz. Leuke en informatieve kost voor onze leden.

De inleverdatum voor de wintereditie is **16 november a.s.** i.v.m. de eindejaardrukke bij Editoo en Post.nl .

Kerstwandeling

De traditionele kerstwandeling op 26 december a.s. zal dit jaar plaats vinden in en om Thorn.
De wandeling is van 13u tot 15:30u / 16u, waarna we de wandeling afsluiten in een fraaie locatie.
Verdere info zal t.z.t. verstrekt worden op de website en komende nieuwsbrieven.
Gidsen: Hermien Hendriks en René Horsten

Leden kunnen zich al aanmelden via programmacommissie@ivnroermond.nl

ivn natuur
educatie
Roermond e.o.

Bestuur IVN Roermond e.o.

Voorzitter	Jan Willem Merks voorzitter@ivnroermond.nl
Secretaris	Ron de Cock secretariaat@ivnroermond.nl
Penningmeester	Lily Welters penningmeester@ivnroermond.nl
Bestuursleden	Anja Van den Bogaert Marjo Stiphout Meta van Appeven Sanne Backus

Email: bestuur@ivnroermond.nl

Van de bestuurstafel

Door Ron de Cock

De hete en droge zomer is voorbij. Na het gepuf kunnen we weer enthousiast aan de slag. Er wordt hard gewerkt aan initiatieven en activiteiten.

Het Natuurcafé dat het vorige seizoen wegens omstandigheden niet is doorgegaan, gaat weer beginnen. Lees het verderop in deze dit blad.

We verlenen medewerking aan de Doe-Mee-weken, een middagprogramma voor een zorgcentrum in Horn, een blog over adders en de seniorenbeurs.

Het revitaliseren van het natuurleerpad is bijna afgerond en we wachten op de feestelijke opening.

Samen met medewerkers van de beroepsorganisatie komt er een interactief coördinatorenoverleg en gaan we plannen ontwikkelen om meer jongeren, zoals de Junior Rangers, bij natuuractiviteiten te betrekken.

Er wordt gestart met een pilot 'Ademruimte in de natuur', een laagdrempelige wandelactiviteit voor mensen in herstel of op weg naar herstel.

De programmacommissie legt de laatste hand aan het publieksjaarprogramma 2027.

Binnenkort gaat de eerste spade de grond in voor het vergroenen van het schoolplein van Wings.

Er staat alweer veel op de rol. Om al die activiteiten tot een succes te maken is veel inzet nodig.

Vele handen maken licht werk, dat geldt ook voor onze afdeling. Doen jullie mee? Meld je aan: bestuur@ivnroermond.nl

Foto hierboven is van Pim Timmermans

Colofon

Nummer 146, september 2026
Voorpagina: foto's Pim Timmermans
- paddenstoelen
- herfst

Redactie

Frans Hendriks, Fenny Gaastra,
Frank Heinen, Marieke Michels

Vormgeving:

Frans Hendriks, Marieke Michels

Email:

hetschrijvertje@ivnroermond.nl

Print: Editoo B.V. - www.editoo.nl

Website: www.ivnroermond.nl

Ledenadministratie: ledenadministratie@ivnroermond.nl

Bankrekening:

NL18RABO 0135 8373 67

Inhoudsopgave

- 2 - Van de redactie
- 3 - Van de bestuurstafel
 - Kerstwandeling
- 4 - Wilde konijnen
- 6 - Verdedigingsmechanismen bij insecten
- 9 - Vuurvlgieswandeling
- 11 - Wandeling Blankwater
- 12 - Activiteitenkalenders
- 14 - Vullen bruinkoolgaten
- 15 - Start natuurgidsenopleiding
- 16 - Alleen een zwangere mug....
- 17 - Vergroening Wings
- 18 - Mee met de vlinderwerkgroep
- 20 - Wegbermplanten: kruidenapotheek en biodiversiteit
- 23 - Natuurcafé
 - Online cursussen
- 24 - Contactpersonen

Onze sponsors vindt u op de pagina's 2, 10, 12, 13, 17 en 24

Meer informatie over onze afdeling en haar activiteiten kunt u geactualiseerd vinden op onze website www.ivnroermond.nl

Wilde konijnen hebben het lastig in de Nederlandse natuur

Door Frank Heinen

Het wilde konijn (*Oryctolagus cuniculus*) was lange tijd een algemene verschijning in natuurgebieden, graslanden en stadsparken. Maar sinds 1994 krimpt de Nederlandse konijnenpopulatie met een kleine twee procent per jaar. Waarom heeft het konijn het zo moeilijk in onze contreien? En wat kunnen we doen om de guitige diertjes met de karakteristieke lange oren een handje te helpen?

Sociale soort

Hoewel het konijn van origine een exoot is die door de Romeinen (die wel een konijnenboutje lustten) meegenomen werd naar Noordwest-Europa, is het dier inmiddels niet meer weg te denken uit ons landschap. Het is niet alleen een leuk en charismatisch beestje met een hoge aai-baarheidsfactor, maar tevens een ecologisch waardevolle soort. Met hun graas- en graafgedrag geven konijnen landschappen vorm (in de duinen houden ze als volleerde en onmisbare landschapsarchitecten bijvoorbeeld de vegetatie kort), terwijl ze als prooidieren op het menu staan van diverse marterachtigen en roofvogels.

Konijnen kunnen alleen leven, maar zoeken bij voorkeur het gezelschap van soortgenoten op. Meestal leven ze in groepen die bestaan uit een of enkele volwassen mannetjes, twee tot zes volwassen vrouwtjes en eventueel nageslacht. Binnen de groep heerst een duidelijke rangorde. De haasachtigen wonen samen in een burcht met één of meerdere ingangen, nestkamers en ondergrondse gangen. De grootte van zo'n burcht varieert: hij kan maar een paar vierkante meter groot zijn, maar ook uitgroeien tot een complex gangenstelsel dat ondergronds tientallen vierkante meters beslaat.

Ziekte en veranderend landschap

Sinds de jaren vijftig zit de konijnenpopulatie in onze contreien in een neerwaartse spiraal en is het aantal dieren met zestig tot zeventig procent afgenomen. Dat leidt tot de vreemde situatie dat een soort die door vrijwel heel Nederland voorkomt inmiddels als 'gevoelig' op de Nederlandse Rode Lijst van bedreigde zoogdieren staat.

Infectieziekten zijn sluipmoordenaars die periodiek flink huishouden onder konijnen. De door vlooiën overgedragen virusziekte myxomatose en het RHD-virus (rabbit hemorrhagic disease) zijn de grootste boosdoeners en kunnen in sneltreinvaart plaatselijk hele groepen en zelfs populaties wegvagen. Vooral myxomatose blijkt bijzonder dodelijk: in sommige gebieden zijn sterftepercentages van wel meer dan negentig procent gerapporteerd. Die hoge mortaliteit komt niet alleen direct door de ziekte zelf, maar ook door secundaire effecten als verhongering, predatie of verdrinking. De aandoening leidt namelijk tot gezwellen rond de ogen en de mond, waardoor de dieren slecht gaan zien en moeite krijgen met foerageren en eten.

Maar ziekten zijn niet de enige boosdoeners. Konijnen lijden ook onder een verslechterde habitatkwaliteit, met name in en rond agrarisch gebied. Waar de mens extensief beheer inruilt voor intensieve landbouw en monoculturen, slinkt de hoeveelheid jaarrond aanwezig voedsel waar konijnen vooral in de winter afhankelijk van zijn. De vermaledijde en volgens bepaalde groepen in onze samenleving niet bestaande stikstofdepositie is ook een indirecte konijnenkiller. Een overdaad aan stikstof zorgt er namelijk voor dat de vegetatie op veel plekken sneller groeit. Het resultaat? Minder open plekken met lage vegetatie waar konijnen een gedekt tafeltje aantreffen en hun burchten kunnen graven. Door het schaarser worden van kleine landschapselementen als houtwallen, bosschages en struweel, raken leefgebieden van konijnen bovendien meer en meer versnipperd. In de kustduinen leidt het ontstaan van 'populatie-eilandjes' soms al tot isolatie, een factor die de kans op genetische verarming en inteelt vergroot.

Predatie door vossen, marterachtigen, dassen, roofvogels en katten is een potentiële laatste nagel in de doodskist voor konijnenpopulaties die door een cocktail van andere drukfactoren al op hun laatste pootjes huppen.

Helpende hand

Gelukkig kunnen we wilde konijnen een helpende hand bieden door hun leefgebieden te sparen of zelfs te verbeteren. Grootschalige werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare voortplantingsperiode (die begint doorgaans in februari en duurt effectief tot en met september als er nog niet-zelfstandige jongen door het veld huppelen), gefaseerd en kleinschalig beheren, landschappelijke mozaïeken creëren die openheid combineren met hoge en lage struwelen en goede omstandigheden scheppen voor burchtvorming: het zijn praktische en niet al te moeilijk uitvoerbare voorbeelden van konijnvriendelijke maatregelen met effect. Bij een gebrek aan natuurlijke burchten of de aanwezigheid van een (klei)bodem die lastig om te

graven is, kunnen zorgvuldig geconstrueerde kunstburchten uitkomst bieden. Last but not least zijn ook goede verbindingen tussen afzonderlijke leefgebieden, zoals tunnels onder wegen, ecoducten en kleinwildtunnels, nodig om grotere aaneengesloten konijnenwalhalla's en voldoende genetische uitwisseling te waarborgen.

Wil je nog meer weten over de biologie, ecologie, populatieontwikkeling en bescherming van het wilde konijn in Nederland? Raadpleeg dan vooral het Kennisdocument Konijn op de website van Bij12 (www.bij12.nl).

Foto's Frank Heinen

Lid worden?

Wilt u iemand anders lid maken of zelf lid worden van onze IVN-afdeling?

Dat kan! IVN Roermond e.o. is een actieve afdeling met ongeveer 350 leden. Onze opgeleide natuurgidsen organiseren excursies en wandelingen in de prachtige natuurgebieden om ons heen. Daarnaast geven we workshops en cursussen over de natuur in het algemeen en specifiek over planten, insecten, vogels, het landschap en nog veel meer. De meeste van deze activiteiten zijn voor leden helemaal gratis! Zoekt u verdere verdieping? Neem dan deel aan één of meerdere van onze werkgroepen. Wij hebben bijvoorbeeld een actieve foto-, vogel-, heide- en plantenwerkgroep. En voor volwassenen met een verstandelijke beperking organiseren wij speciale wandelingen.

Lidmaatschap kost u ongeveer twee euro per maand. Naast de vele gratis activiteiten waaraan u deel kunt nemen, ontvangt u Het Schrijvertje, ons afdelingsblad met interessante artikelen over de natuur, viermaal per jaar gratis in huis. Een huisgenoot betaalt slechts 12 euro per jaar en kinderen zijn zelfs gratis lid.

Voor het aanmelden van een nieuw lid kijkt u op www.ivnroermond.nl.

Wij heten u of uw bekende van harte welkom!

Verdedigingsmechanismen bij insecten

Door Bert Geelen

Insecten hebben verschillende manieren om zich te beschermen tegen hun belagers. In onderstaand stukje zal ik een vijftal beschermingsmechanismen bespreken aan de hand van onze vijf zintuigen: huid-neus-ogen-tong-oren. De voorbeelden zijn niet van exotische oorsprong, maar gewoon uit eigen achtertuin (bij wijze van spreken).

Blijf van me af: ik steek (huid)!

Aposematisme noemen we het verschijnsel waarbij een insect laat zien dat hij/zij gevaarlijk is. De geel-zwarte banden van de Franse veldwesp waarschuwen onder anderen vogels voor het gevaar dat ze lopen gestoken te worden als ze denken een lekker hapje te hebben gevonden. Dat de angel als steekwapen niet altijd zonder risico is, zien we bij de honingbij. De angel van deze bij heeft weerhaken, zodat deze angel bij een steek uit het eigen lijf gerukt wordt en achterblijft bij de indringer. De bij laat het leven. Het individu sterft; de soort is ermee gebaat want de indringer druipt geïrriteerd af en de geur die bij de steek vrijkomt waarschuwt de andere honingbijen om op hun hoede te zijn.

De rups van de vlinder wapendrager (afbeelding 2) heeft

Franse veldwesp, foto Bert Geelen

net als die van de processierups veel haren. De brandharen van de processierups zijn erg irritant voor hun vijanden (en mensen) en dienen als beschermingsmechanisme. De haren van de rups van de wapendrager zijn slechts hinderlijk en fungeren daardoor slechts ten dele als een beschermingsmechanisme en veroorzaken nauwelijks irritatie. De wespachtige kleurbanden van deze laatste rups roepen wel weerstand op, terwijl de rups toch volstrekt onschuldig is. Zie verderop ook de camouflagetechniek van deze vlinder.

Ik doe mijn stinkende best (neus)!

Het geheime wapen van de koninginnenpage heet osma-

Afb. 2 Rups van vlinder wapendrager, foto BG.

In rust als takje berkenhout, foto Gerard Stals.

Foto vlinder met gespreide vleugels: Didier Descouens, 2011. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Phalera_bucephala_MHNT.jpg#filelinks

terium. Vanuit een plooi achter zijn kop kan de rups een soort v-vormig vorkje uitsteken (zie afbeelding 3). Deze uitsteeksels verspreiden een onaangename geur die wespen, mieren, wantsen en soms vogels afschrikt. Daarnaast zijn de rode vlekken op de vleugels van de vlinder van deze rups ook afschrikkleuren. De slippen op het uiteinde van de vleugels lijken op antennen en misleiden zo ook de vijanden die dan aan de verkeerde kant aanvallen. Als de vleugel beschadigd wordt doordat de vijand denkt de kop beet te hebben, kan de vlinder toch gewoon verder vliegen.

Een giftig kleurtje (ogen)!

De zebrarups is met de zwart-gele zebrastrepen in de zomer in groten getale op het jacobskruiskruid te vinden. Het kruid is zeer giftig (ook voor paarden en runderen) en het hoopt zich op in de zich volvretende rups die daardoor ook vol gif zit. De sint-jacobsvlinder die na verpopping tevoorschijn komt is derhalve ook giftig. De zwart/gele wespachtige strepen bij de rups en de rood/zwarte banen bij de vlinder waarschuwen de vijanden: "Pas op, ik ben een gifbom!"

Gezien worden door opvallende afschrikwekkende kleuren

Afb. 3 Koninginnenpage: foto BG. Rups met osmeterium, foto Entomolo, 2006.
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:01_chenille_machaon_\(detail\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:01_chenille_machaon_(detail).jpg)

of juist niet zichtbaar zijn, is een kwestie van leven of dood. To be or not to be! De laatste techniek heet camouflage. De eerder besproken wapendrager lijkt in rust op een takje berkenhout. Deze bijzondere vorm van camouflage heet mimesis: de vorm, kleur, textuur of houding

Afb. 4 Zebrarups: foto BG. Foto Sint-Jacobsvlinder Coen Gabriëls.

aannemen van de levenloze omgeving (zie afbeelding 2). Camouflage wordt vaak bereikt door een dofbruine onderkant bij veel vlinders. De porseleinvlinder lijkt zelfs op vogelpoep waardoor hij niet herkend wordt als vlinder

(ook mimesis). Er zijn zelfs vlinders met transparante vleugels, zodat ze opgaan in de achtergrond. Veel insecten doen stoer met hun giftige afschrikwekkende uiterlijk, terwijl ze volstrekt onschuldig zijn. Dit verschijnsel noemen we mimicry (zie afbeelding 5): de grote fopwesp – de naam verradt het al – is geen gevaarlijke wesp, maar een onschuldige zweefvlieg (één paar vleugels in tegenstelling tot een wesp). Ook de geringelde smal-boktor laat wespachtige dekschilden zien ter afschrikking, terwijl hij niemand kwaad doet. 'Geringelde' vanwege de antennes! Beide insecten liften mee op de succesformule van de wesp.

De glimwormen of vuurvliegjes ontsteken 's nachts zelfs een lampje (bioluminescentie). Of dat is om zichtbaar te zijn (afschrikmechanisme) of juist om soortgenoten aan te trekken, is niet helemaal duidelijk.

Onappetijtelijk (tong)!

Veel insecten, waaronder de lieveheersbeestjes, hebben opvallende stippen om te waarschuwen: eet me niet op, want ik ben beslist geen delicatessen. De rood-zwarte banden van de pyramaschildwants (afbeelding 7) waarschu-

Afb. 5 Grote fopwesp en de Geringelde smal-boktor. Foto's Bert Geelen.

wen de predator (aanvaller): blijf van me af want ik smaak walgelijk! De (zeven) stippen van het lieveheersbeestje (*Coccinella septempunctata*) hebben dezelfde functie. Vogels die een lieveheersbeestje verschalkt hebben,

hebben dat dan ervaren en zullen het de volgende keer wel laten! Het lieveheersbeestje wordt als symbool voor pacifisme gebruikt. De naam suggereert dat ook al. Toch is het beestje allerm minst lief voor zijn vijanden. Naast de vieze smaak kunnen ze bij aanraking ook een geel stinkend en bitter smakend gif afscheiden langs de pootjes. Dus hier een combinatie van zien-smaak-geur.

Het 'pacifistische' lieveheersbeestje, foto Bert Geelen

Overigens is de naam van het kevertje een verchristelijking van het germaanse Freyafugle, vogel van godin Freya. Freyafugle werd onzelvevrouwebeestje en later lieveheersbeestje. In Duitsland werd het de Mariënkieffer, in Engeland ladybird en in Frankrijk werd het bête à bon dieu (godsbeestje). De zeven stippen werden in verband gebracht met de zeven stigmata (kruiswonden) van Christus.

Afb. 7, Pyramaschildwants, foto Bert Geelen

Piepende decibellen (oren)!

De doodshoofdvlinder maakt een piepend of raspnd geluid als hij zich bedreigd voelt. Dit doet hij door lucht te persen door een buisje in zijn mond. Veel kevers wrijven lichaamsdelen tegen elkaar om geluid te maken. Dit heet stridulatie. Het geluid is niet altijd om vijanden af te schrikken, maar wordt ook toegepast om vrouwtjes te lokken. Zijn naam dankt de doodshoofdvlinder aan de te-

kening op zijn kopstuk: een doodshoofd. Of deze menselijke associatie ook gemaakt wordt door de animale vijanden van deze vlinder, en ze zich erdoor laten afschrikken, waag ik te betwijfelen.

Doodshoofdvlinder, foto Saxifraga, Frits Bink

De grote of stinkende kortschildkever (afbeelding 9), ook wel vuilnisbakmonster genoemd, kan bij bedreiging een sissend of raspnd geluid maken. Deze kever had ik ook al in de alinea 'geur' kunnen bespreken. Als je de vuilnisbak waaronder hij zich verstopt heeft optilt, kan hij zijn achterlijf net zoals een schorpioen gemeen omhoog steken en een stinkende vloeistof afscheiden.

Afb. 9, Grote kortschildkever, foto Saxifraga, Hans Dekker

Slim, slimmer, slimst! (aanpassingsvermogen)

Vaak gebruiken insecten een combinaties van afweertech-nieken om zich te verweren tegen vijanden. In de natuur vindt een voortdurende wedloop plaats tussen prooi en predator (de aanvaller). Welke van de twee kan zich het beste aanpassen?

Veel vleugels van nachtvinders proberen het sonarsys-teem van de vleermuis in de war te schoppen, terwijl de vleermuis als predator zich ook weer aanpast door een ander signaal uit te zenden, zodat de aanpassing van het prooidier teniet gedaan wordt. Zo heeft de grootoorvleer-muis zich aangepast aan sommige motten door een soort fluistersonar te gaan uitzenden (minder dan de gebruike-lijke 212 Khz).

De dans om het voortbestaan is een eeuwigdurende, mits mensen de natuur haar gang laten gaan en niet uit balans brengen.

Vuurvliegjeswandeling - verslag

Door Leo Koster

Deze aankondiging stond in de activiteitenkalender van Het Schrijvertje, lente 2026, nummer 2 met verplichte aanmelding: "Op zondag 21 juni 2026, Vaderdag, zal gids Frans Tegels, ons informeren over het prachtige landschap alsmede over vuurvliegjes."

De start ligt om 21.00 uur bij Herberg De Bos anno 1847. Bij deze herberg staat een prachtige, dikke tamme kastanje, waaronder je een heerlijk kopje koffie of pilsje kunt drinken. De diepe, vaak spiraalsgewijs lopende lengtegroeven in de schors zijn zo opvallend. Als deze schitterende boom, die vele eeuwen oud kan worden, in bloei staat, overheerst de gele kleur. De zaden die veilig opgeborgen zitten in een taaie, stekelige, groene bolster zijn eetbaar. Het is nog behoorlijk warm, 13 personen hebben wel interesse in deze wandeling/excursie. Er hebben zich enkele personen afgemeld. Niet-IVN-leden kunnen hun bijdrage stoppen in het IVN-vogelhuisje. Omdat Frans gisteren jarig was, wordt voor hem gezongen. Frans, uitgerust met een beschilderde stok, is een alleskunner; houtsnijkunst, grimeur, poppenspeler om maar wat te noemen.

We zien en horen de middelste bonte specht tegen een dode tak van een Amerikaanse eik. Een verstuiver met onder meer Deet gaat even rond, het biedt bescherming tegen muggen, teken, steekvliegen of mijten. Frans geeft een korte inleiding over de globale route en info over vuurvliegjes of glimwormen. Via een breed graspad beginnen we te wandelen, hier in de ondergrond ligt de hoofdaardgaspijpleiding en volgens Frans komen daar nog wel andere leidingen bij. We lopen over een bijna onzichtbare bunker, een houten paal markeert de ringopening van waaruit met een automatisch wapen kon worden geschoten. Deze bunker wordt bij ons Tobruk-bunker genoemd. Deze bunker stond bij de bouw een eind boven de grond, nu gelijk met het doorlopende zandpad. We gaan een rechts gelegen, smal en stijgend pad in en komen bij een tankgracht. Achter de tankgracht en parallel aan het zandpad een ondiepe, rechte verlaging uit 1910. Hier liep een 4 km lange smalspoorbaan om klei uit het Brüggener Wald naar de kleiwarenfabrieken in Swalmen te vervoeren.

We gaan naar rechts, krijgen ook loopgraven te zien en komen bij de grafheuvels uit de midden-bronstijd. In de grafheuvel kwam zowel crematie- als lijkbegraving voor, als grafgift kreeg de dode een mogelijk met voedsel gevulde urn of schaal mee, soms een bronzen bijl. Op een der grafheuvels stond vroeger de galg van de gemeente Swalmen. De grafheuvels zijn nu voor een deel begroeid met adelaarsvarens. We struinen door het Diergardtscher Wald. Hier zien we opvallende kokers die jonge aanplant moeten beschermen tegen vraat van konijnen en reeën. Op het graspad wordt een ree gezien. We volgen een deel van de T.R.A.P.-route, de afkorting staat voor Toeristisch Recreatief Archeologisch Project en een deel van de

Water-Wandel-Wereld Schwalmbruch in het Grenspark Maas-Swalm-Nette. Negen prachtige en goed beschreven wandelingen zijn bekroond met het wandelkeurmerk.

We krijgen een mooie mierenhoop te zien. We wandelen achter de boerderijcamping 'Aan de Grens' langs. Gekapte en meterslange grove dennen liggen klaar om afgevoerd te worden. Een deel van de afrasteringsdraad ter wering van de wilde zwijnen uit Duitsland is weggehaald. Boven een gerstvlakte zoeken boerenzwaluwen naar wat eetbaars. Bloeiend klein springzaad wordt genoteerd. We steken de geasfalteerde straat Swalmen-Brüggen (L373) over. We komen bij de meanderende Swalm. Deze snelstromende beek ontspringt in het bronnengebied van kasteel Tüschbroich (Geneiken) in de buurt van Wegberg (D). We wandelen naar links, langs dit kronkelige pad: hemlocksparren, tulpenbomen en voormalige Swalmlopen. Bij een poel ligt een omgewaaide zomereik. Het maantje, de wassende maan, ook wel het eerste kwartier genoemd, glinstert vanuit het wateroppervlak. Bij een andere poel krijgen we de eerste vuurvliegjes te zien, hier kun je in het voorjaar ook de heikikker horen en zien. In de paartijd wordt het mannetje licht tot fel blauw.

Diverse personen hebben nog nooit een vuurvliegje of glimworm gezien. Het is een wonderschoon lichtspectakel, een sprookjesachtig, dansend lichtballet. Bij de kleine glimworm hebben de mannetjes vleugels, vrouwtjes zijn ongevleugeld. Het licht komt voort uit de laatste drie delen van het achterlijf. Ook de eieren, larven en poppen geven licht bij verstoring of aanraking. Voorkeur: vochtige weilanden/bossen. Op een T-splitsing is de weg naar links afgesloten door middel van een hekwerk en rode knipperlichten. Door de zware regenval van de laatste dagen is de Swalm buiten haar oevers getreden. We wandelen langs een vlonderpad dat langs een moerasgebied loopt. We gaan niet naar de houten uitkijktoren en het jeneverbes-senstruweel. We klimmen en zien veelvuldig de vuurvliegjes, de 'groene lampjes door het bos'. Glimwormen of vuurvliegjes vormen een familie binnen de kevers. Bioluminescentie is het verschijnsel waarbij levende organismen zelf licht produceren; dit ontstaat door een chemische reactie in hun lichaam, waarbij de stof luciferine oxideert door middel van het enzym luciferase. De functie is het lokken van soortgenoten. Het mannetje zendt lichtsignalen uit in een bepaald (eigen) knipperpatroon, als uitnodiging aan een vrouwtje. Wanneer zij daarop in wil gaan, reageert ze met een niet-knipperend lichtsignaal. Volwassen man en vrouw eten niet meer, de larven leven van slakken.

We wandelen door het gebied In den Tackenbenden, koeien kijken ons verbaasd aan. Overal zijn wel vuurvliegjes te zien, de beste tijden zijn de zwoele avonden in juni en juli. We horen het geluid van rugstreeppadden. Frans houdt even halt om te luisteren naar de nachtzwaluw; helaas, geen geratel te horen. Even later horen anderen toch nog

de zang van de nachtzwaluw of geitenmelker. Een gewone pad 'loopt' naar de kant van de berm. Op de mouw van iemand gaat het mannetje van de vuurvlieg even zitten. We wandelen een klein stukje dubbel, op de doorlopende straat Brügggen-Swalmen, lopen we via het fietspad naar links. Sommigen horen het vrouwtje van de bosuil. In de berm ook nog diverse vrouwtjes van de vuurvlieg; daarbij wordt het achterlijf omhoog gehouden, het licht is dan nog beter zichtbaar voor rondvliegende mannetjes. Doch de steeds verder oprukkende kunstverlichting is het grootste gevaar voor het voortbestaan van de vuurvlieg: de mannetjes zijn niet meer in staat om de vrouwtjes tussen de vegetatie te vinden. We wandelen langs het voormalige douanekantoor An der Schwalme. Tussen de links

Het gebied op een topografische kaart uit 1937, foto Frans Hendriks

staande hulpgrenspaal 419A en de rechts staande grenspaal 420 verlaten we de deelstaat Noordrijn-Westfalen en wandelen we het Koninkrijk der Nederlanden in. Van het voormalige Nederlandse grenskantoor uit 1961 is niets meer te zien. Tot 1961 zat de douane in een particulier huis, nummer 128, van Joep en Maria Küsters waar de ontvanger onder meer zijn tolgelden inde. Op 31-3-1981 werd de douanebehandeling samengevoegd met de Duitse collega's van het iets verder gelegen Duitse grenskantoor An der Schwalme.

We wandelen over het fietspad langs het café en langs boerderij-camping 'Aan de Grens'. Frans gaat even van het fietspad af om te kijken of het de moeite waard is om daar langs te lopen. Frans: "Bijna geen vuurvliegjes." Uit de berm haalt Frans nog een vrouwtje vuurvlieg, zijn eerste vangpoging is meteen raak. In de berm zien we op verschillende plekken nog vrouwtjes van de vuurvliegen zitten, soms met meerdere bij elkaar. Ik denk dat de vrouwtjes bezoek hebben van de mannetjes. We komen bijna in de buurt van Herberg De Bos anno 1847. Frans neemt op het fietspad afscheid van ons, René bedankt hem voor zijn fantastische uitleg en de gevolgde route. Voor niet-leden zijn foldertjes voorhanden. Einde 24.00 uur.

Mijn breislede

Het adres voor de reparatie en onderhoud van jouw breimachine in Midden-Limburg.

Ik knap elke machine op, of die nu al 40 jaar op een zolder gestaan heeft of elke dag in gebruik is.

Als ik iets voor je betekenen kan, dan hoor ik het graag!

-Sanne

mijnbreislede.nl

Boekhandel en Antiquariaat

Neerstraat 31a, 6041 KA Roermond

Nieuwe en antiquarische boeken over natuur en heemkunde, 2e hands literatuur en boeken over geschiedenis, kunst en nog veel meer !

Woensdag, vrijdag, zaterdag open van 11.00 - 17.00
Donderdag open van 14.00 - 17.00 uur

telefoon: 0475 - 33 46 65 | e-mail: boomboekhandel@freeler.nl

Wandeling Blankwater - verslag

Door Marianne Driessen

Vandaag, 16 augustus, weer eens een leuke IVN-wandeling met een immer gezellige club mensen. Want ongeacht wie er mee loopt, we hebben allemaal dezelfde passie, hoe verschillend we onderling ook mogen zijn.

De ochtendwandeling, waar 20 personen aan deelgenomen hebben, hebben we overgeslagen. Te lui om vroeg op te staan, hebben we ons aangemeld voor de langere middagroute met het zwakke argument dat 6 kilometer te kort voor ons is.

We verzamelen bij Plantage Blankwater waar de ochtendwandelaars zitten te lunchen. Op het overvolle terras vinden we ze niet zo gauw, maar onderweg naar de serre voel ik een hand op mijn schouder en kijk ik in een paar pretogen onder een gifgroene IVN-pet en dito shirt.

Zo handig als je iedereen al zo'n beetje kent, want nu hebben we meteen een zitplaats.

Niet iedereen neemt ook deel aan de middagroute, zodat 9 mensen onder leiding van Leo Koster om 13.00 uur vertrekken.

Niet alleen is hij een bevlogen gids die beschikt over een schat aan kennis, hij is tevens een begenadigd dichter. Een paar van zijn stijlbloempjes vlecht hij moeiteloos passend tussen zijn informatie over planten en bloemen door.

Leo vertelt over de aanleg in 1850 van 'Eenen nieuwen grooten weg van Roermond over Maasniel naar de Pruisische grenzen, in de rigting van Elmpt en Gladbach'.

Al wandelend lopen we via Luzenkamp en het Elmpterveld over Duits grondgebied.

Het is leuk om telkens weer iets bij te leren. Bijvoorbeeld de medicinale toepassing van hondsdrif als je geprikt

bent door brandnetels. Dat effect kende ik alleen van de weegbree. Ook de wondverzorging van het blad van de hemelsleutel is nieuw voor me.

We stoppen bij het monument van 14 ondergedoken gefusilleerde mannen die zich schuilhielden om dwangarbeid te voorkomen, maar die na verraad als afschrikwekkend voorbeeld werden geëxecuteerd, sommigen nog maar 17 jaar oud, waarna zich alsnog 2700 mannen meldden om te worden gedeporteerd. Het verdriet hierover is nog steeds voelbaar.

In het grensgebied tussen Niederkrüchten en de Roermondse wijk Maalbroek zien we verschillende resten van Duitse verdedigingswerken uit de Tweede Wereldoorlog. Deze maakten deel uit van de Maas-Rur-Stellung, een verlenging van de bekende Duitse Westwall-verdedigingslinie. We zien een Tobruk-bunker. In de bossen eromheen zijn nog zigzaggende loopgraven en diepe greppels zichtbaar die dienden als antitankgracht.

Het is ondertussen behoorlijk warm geworden, zodat de route van oorspronkelijk 9 kilometer wordt ingekort tot 7,5 en we om 15:30 uur alweer terug zijn bij Blankwater. Daar bedanken we Leo voor zijn uitgebreide verhalen en de mooie tocht en nemen afscheid van onze medewandelaars.

De foto's bij dit verslag zijn van de auteur.

Activiteitenkalenders oktober - december 2026

LET OP: Alle activiteiten onder voorbehoud! Kijk op de website www.ivnroermond.nl voor actuele gegevens.

Publieksprogramma

Vrijdagen 2 oktober, 6 november en 4 december

Natuurcafé

Aanvang: 20.00 uur (inloop vanaf 19.30u.)

Plaats: bezoekerscentrum Leudal

Roggelseweg 58, Haelen

Zondag 11 oktober

Paddenstoelenexcursie Meinweg, Vlodrop

Aanvang: 10.00 uur; duur 2,5 uur

Startpunt: p-plaats bij hotel St. Ludwig,

Station 22, Vlodrop

Gids: Hermien Hendrikx

Aanmelden: via programmacommissie@ivnroermond.nl

Foto Pim Timmermans

Zondag 18 oktober

Najaarswandeling voor Blinden en Slechtzienden

Aanvang: 14.00 uur; duur 2 uur

Startpunt: wordt t.z.t. bekend gemaakt

Contactpersoon: Sjoerd van der Schuit

Woensdag 28 oktober

Workshop 'Dood hout leeft'; deel 1 theorie

Aanvang: 19.30 uur

Plaats: De Groene Transformator, Bredeweg 10, Roermond

Inleiders: Marly Beursgens en Harrie Hermens

Aanmelden: via programmacommissie@ivnroermond.nl

'Dood hout leeft', foto Pim Timmermans

Zaterdag 31 oktober

Workshop 'Dood hout leeft'; deel 2 praktijk

Aanvang: 10.00 uur

Startpunt: p-plaats Roskam 10, Sint Odiliënberg

Woensdag 18 november

Lezingen-avond

Aanvang: 19.30 uur

Plaats: De Groene Transformator, Bredeweg 10, Roermond

Inleiders:

- Barend van Maanen: mestkevers
- Marly Beursgens: het vliegend hert

Zaterdag 26 december

Traditionele kerstwandeling

Aanvang: 13.00 uur

Startpunt: wordt t.z.t. via website bekend gemaakt

Gidsen: Hermien Hendrikx en René Horsten

Aanmelden: via programmacommissie@ivnroermond.nl

ivn natuur
educatie

Together
for a better life

wepa.eu/nl

WEPA Nederland B.V.
Boutestraat 125
NL 6071 JR Swalmen

wepa

Plantenwerkgroep

Zaterdag 17 oktober

Paddenstoelen Meinweg

Aanvang: 09.00 uur

Startpunt: p-plaats bij hotel St. Ludwig, Station 22, Vlo-drop

Zaterdag 21 november

Park Hattem

Aanvang: 09.00 uur

Startpunt: p-plaats tennisbanen bij Kasteeltje Hattem, Maastrichterweg 31, Roermond

Aangepaste Natuurwandeling

Voor mensen met een verstandelijke beperking

**Zaterdagen 10 oktober en 14 november
van 13.30 uur tot 16.15 uur**

(wandeling van 14.00-15.30 uur)

Plaats: Bezoekerscentrum Leudal
Roggelseweg 56, 6081 NP Haelen.

Vooraf aanmelden voor niet-leden verplicht:
nolimits@ivnroermond.nl

Vogelwerkgroep

Zondag 4 oktober

Leudal

08.00 uur Parkeerplaats St. Servaas Nunhem

Zondag 1 november

Elmpterbruch (DE)

08.00 uur Parkplatz Tackenbenden,
Niederkrüchten-Elmpt

Zondag 6 december

LInnerheide/Mortelshof

09.00 uur Kruising Gulikerweg/Berkenallee,
St. Odiliënberg

Fotowerkgroep

Zondag 1 november

Ruim voor de fotosessies ontvangen de leden van de fotowerkgroep informatie over de plaats van samenkomst en het fotografisch onderwerp waar aandacht aan wordt geschonken.

Hebt u interesse om een keer aan te sluiten? Dat kan.

Stuur een mailtje naar: fotowerkgroep@ivnroermond.nl.

U ontvangt dan de nodige informatie.

Beleef de natuur

FOTO ROOIJMANS

SINCE 1985

Foto Rooijmans in Budel is al sinds 1985 dé specialist op het gebied van natuurobservatie.

Verrekijkers | Spotting scopes | Warmtebeeldkijkers | Fotografie

Contact Foto Rooijmans

Adres: Markt 10, 6021CD, Budel

Website: www.fotorooijmans.nl

Telefoon: +31 (0) 495 494890

E-mail: fotorooijmans@hotmail.com

Met een assortiment van meer dan 250 kijkers op voorraad hebben wij één van de grootste collecties van de Benelux en dit tegen de beste prijs!

Wasserbündnis Rheinisches Revier wil alternatief voor het vullen van bruinkoolgaten met Rijnwater

Door Frank Heinen

Net over de grens bij onze oosterburen bestaat het plan om een aantal levensgrote bruinkoolgaten bij Hambach en Garzweiler te vullen met water uit de Rijn. Volgens een artikel van het Wasserbündnis Rheinisches Revier is dit plan echter onwenselijk en nagenoeg onuitvoerbaar.

Geen onuitputtelijke waterleiding

Jarenlang is het vullen van de open mijngroeven van Hambach en Garzweiler met Rijnwater gepresenteerd als een onvermijdelijk gevolg van de geleidelijke afbouw van de bruinkoolwinning. De zogenoemde 'Rheinwassertransportleitung' (RWTL) moet een sleutelrol gaan spelen in dit proces. Denk hierbij aan ongeveer 45 kilometer pijpleiding, drie grote buizen, een innamepunt voor Rijnwater bij Dormagen en miljarden kubieke meters water voor kunstmatige meren in het Rijnlandse mijngebied.

Het Wasserbündnis Rheinisches Revier heeft altijd al gereede twijfels gehad over dit project, maar geeft aan dat het inmiddels ook een praktische utopie is. Aanleiding voor die herijking is natuurlijk de hitte en droogte waar grote delen van Europa afgelopen zomer mee te kampen hadden. Het valt te verwachten dat klimaatverandering ervoor gaat zorgen dat snikhete en gortdroge zomers in de nabije toekomst steeds vaker gaan leiden tot tijdelijke en plaatselijke watertekorten.

Bovendien heeft droogte niet alleen invloed op de waterkwantiteit: ook de kwaliteit van het oppervlaktewater komt onder druk te staan. Bij droogte moet minder water

namelijk dezelfde hoeveelheid verontreinigende stoffen absorberen, waardoor de concentraties stijgen. Met name medicijnresten, industriële chemicaliën, biociden en pesticiden hopen zich snel op bij lage waterstanden. Tegelijkertijd verhogen stijgende watertemperaturen en een lagere waterafvoer de belasting van aquatische ecosystemen. "We hebben het hier namelijk niet over het onttrekken van water aan een willekeurig reservoir dat altijd vol is. We spreken hier over een rivier die, in een opwarmende wereld, zelf steeds meer te lijden heeft onder droogte – en waarvan het water tegelijkertijd hard nodig is als bron voor drinkwater, landbouw, industrie, ecosystemen en scheepvaart", aldus het Wasserbündnis Rheinisches Revier.

Illusie van een zuivere Rijn

In februari 2026 publiceerde CORRECTIV (een redactiekamer voor onderzoeksjournalistiek zonder winstoogmerk) een onderzoek dat de omvang van het probleem aan het licht bracht. Officiële gegevens identificeerden tussen 2020 en 2025 in totaal 65 onnatuurlijke stoffen in de Rijn. Slechts 44 van die substanties konden definitief of waarschijnlijk worden geïdentificeerd. In hun eigen watermonsters vonden de onderzoekspartners ook honderden onbekende stoffen. CORRECTIV citeert ook schattingen van het Staatsagentschap voor Natuur, Milieu en Consumentenbescherming van Noordrijn-Westfalen. Die suggereren dat er mogelijk zo'n 30.000 (!) chemicaliën in de Rijn aanwezig zijn. Voor een aanzienlijk deel hiervan zijn de effecten op mens en milieu onbekend. Bijzonder pro-

blematisch is het feit dat veel van deze stoffen niet onderworpen zijn aan wettelijk bindende limieten.

Bij het vullen van bruinkoolgaten met verontreinigd Rijnwater zullen de gevolgen vooral stroomafwaarts in ons land merkbaar zijn. In Nederland komen hoge temperaturen en hoge concentraties verontreinigende stoffen namelijk samen en stroomt zeewater de rivieren in, wat gelijkstaat aan het recept voor een potentiële ecologische ramp. Het Wasserbündnis Rheinisches Revier stelt zich dan ook hardop de volgende vragen: “Waarom zouden we een mogelijk toxisch mengsel van stoffen, waarvan we de langetermijneffecten in de Rijn nog niet eens volledig kennen, op grote schaal introduceren in een kunstmatig aangelegd landschap en grondwaterlichaam? En waarom leg je een 45 kilometer lange infrastructuur aan voordat de cruciale vraag over het latere gebruik ervan – namelijk de introductie van Rijnwater in de open mijnen – definitief is beantwoord?” ‘Omdat de leiding reeds gepland is’, vormt dan op zijn minst een nogal cynisch, dogmatisch en ondoordacht antwoord. Uitgaan van een gemiddelde Rijnafvoer heeft weinig nut als kritieke stresssituaties zich precies voordoen tijdens de droge en hete zomermaanden.

Beleidswijziging

Het Wasserbündnis pleit dan ook voor een planwijziging die een helder antwoord biedt op vragen als: Hoeveel water kan de Rijn nu en in de toekomst daadwerkelijk op een duurzame en ecologisch verantwoorde manier leveren onder de moeilijke omstandigheden die de klimaatcrisis opwerpt? Welke (minimale) waterkwaliteit is nu eigenlijk vereist voor de verschillende toepassingen?

Welke waterbesparende alternatieven zijn er voordat we overgaan tot een ingrijpende technische oplossing waar we uiteindelijk decennialang aan vastzitten?

Daarnaast houdt de Duitse organisatie vast aan eisen als het verkleinen van de open mijngroeven, het herzien van de waterbehoeften in het kader van klimaatverandering, voorrang voor de drinkwatervoorziening, ecosystemen en een natuurlijke waterbalans, uitgebreid onderzoek en, indien nodig, behandeling van het Rijnwater voordat het in een nieuwe regionale waterbalans wordt opgenomen, én het toepassen van het veroorzakersprincipe. Dit laatste houdt in dat we kosten en risico's die op lange termijn voortvloeien uit de erfenis van de bruinkoolwinning niet mogen afwentelen op het grote publiek en toekomstige generaties. “De Rijn is geen reservoir, het is een ecosysteem. En water is geen onuitputtelijke, maar een eindige bron”, aldus de slotconclusie van het Wasserbündnis Rheinisches Revier.

Foto's Frans Hendrikx

De Rijn onder normale omstandigheden

Natuurgidsenopleiding Regio Midden-Limburg is gestart op 2 september

De opleiding gaat van start met 30 deelnemers uit het hele werkgebied van de IVN-Regio Midden-Limburg, van wie er maar liefst 15 lid zijn van IVN Roermond e.o.. Voorafgaand aan de start hebben de kandidaat-deelnemers kennismakingsgesprekken gevoerd met het kernteam van de opleiding.

Ook de docenten die de lessen verzorgen en de mentoren die de deelnemers tijdens de opleiding begeleiden, zijn vastgelegd. De goedkeuring door het IVN Cursushuis bevestigt dat de opleiding voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen. “We zijn blij dat alle voorbereidingen zijn afgerond en kijken uit naar de start van deze nieuwe groep natuurgidsen in opleiding”, aldus het kernteam van de Natuurgidsenopleiding Regio Midden-Limburg.

De opleiding wordt mede gefinancierd door gemeenten in het werkgebied en een natuurorganisatie. Dankzij deze bijdrage blijven de opleidingskosten voor deelnemers binnen de perken. De Natuurgidsenopleiding leidt deelnemers op om mensen te inspireren, informeren en begeleiden bij natuurbeleving in de eigen regio. Met de start op 2 september krijgt Midden-Limburg er een nieuwe lichterling betrokken natuurgidsen in opleiding bij.

Alleen een zwangere mug kan uw bloed wel drinken

Door Paul Lormans

Inleiding

De mug (*Culex pipiens*), haalt ons al bijna een miljoen jaar vrijwel letterlijk het bloed onder de nagels vandaan met haar gezoem, haar gesteek en de jeuk.

De veroorzaker is een zwangere mug die het bloed nodig heeft voor de ontwikkeling van de eitjes.

Zodra de mug haar maag heeft laten opzwellen, vliegt ze richting sloot of plas. Op deze plaatsen worden talloze eitjes afgezet in de vorm van een bootje (afb. 1). Dit model staat er garant voor dat het 'eibootje' niet omslaat en zinkt. Na verloop van tijd komen uit de eitjes de larven.

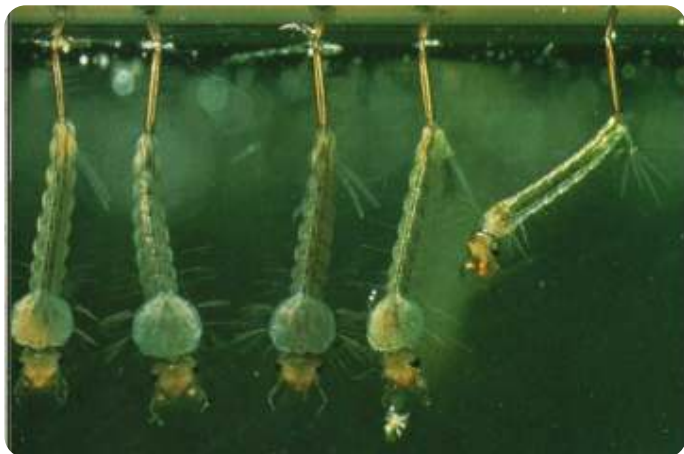
Afb. 1, mug zet eitjes af, foto uit maandblad Grasduinen

Beknopte historie

In de jaren twintig van de vorige eeuw werd bekend dat muggen enge ziektes op de mens konden overbrengen. De mug werd op de dodenlijst gezet.

Er werd zelfs campagne gevoerd, inclusief strijdkreten.

"Ziet gij muggen lang van poot, aarzel dan niet maar slaat ze dood." Nog zo een: "Beter dan kinine te slikken is muggen dood te tikken." Zelfs Jac P. Thijsse, onze natuurbeschermers, wakkerde de strijd aan. Echter het gesteek en irritante gezoem bleef.

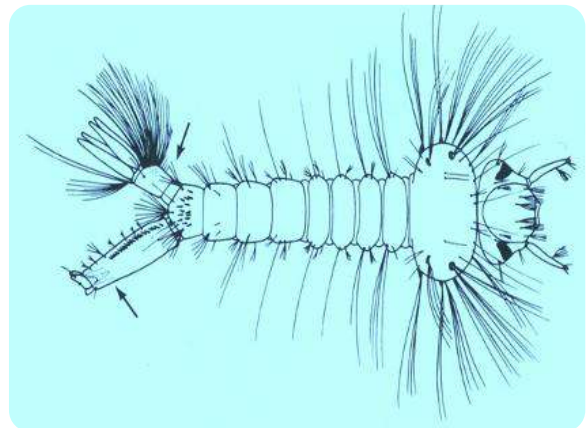
Afb. 2, muggenlarven 'hangen' aan het wateroppervlak, foto maandblad Grasduinen

De bestrijding waar het zou moeten gebeuren kwam in zicht: de kraamkamer.

Daar krioelde het van de muggenlarven. Met de juiste maatregelen kon het gespuis een gevoelige slag toegebracht worden.

Plan van aanpak

De larve ademt onder water door een speciale adembuis (sifo) die aan het achterste uiteinde van het lichaam zit (afb. 3).

Afb. 3, tekening uit 'Macro-invertebraten en waterkwaliteit

Het linker en brede buisje, met harenkrans, zorgt ervoor dat het lichaam aan het wateroppervlak blijft hangen. Het rechter, lange en smallere buisje steekt net boven het wateroppervlak uit en staat in contact met de buitenlucht. Hierdoor wordt ademgehaald.

Eureka, de zwakke plek gevonden.

Door dit adembuisje af te sluiten zou er geen zuurstof opgenomen kunnen worden en stikken de larven. Voor een hermetische afsluiting werd biologisch afbreekbare parafineolie gebruikt die op het water een schildje vormt. Micro-organismen en bacteriën breken de olie af.

Was de aanpak succesvol?

Vol verve werd deze olie scheutig op het water gegoten. De kwaadwilligen, die ziekteverwekkers overbrachten, waren zo goed als vernietigd.

Echter van een totale uitroeiing is op de dag van vandaag geen sprake. Gelukkig maar, want ondanks haar onhebbeligheden speelt de mug een belangrijke rol in de biodiversiteit. De diertjes zijn een belangrijke voedselbron voor vogels, vleermuizen, vissen en amfibieën. Kanttekening: het blijft opletten, nieuwe besmettingen kunnen zo maar opeens de kop opsteken (westnijlvirus).

Conclusie: "We kunnen de olifant uitroeien, de dolfijn en de walvis, maar we blijven zitten met de mug."

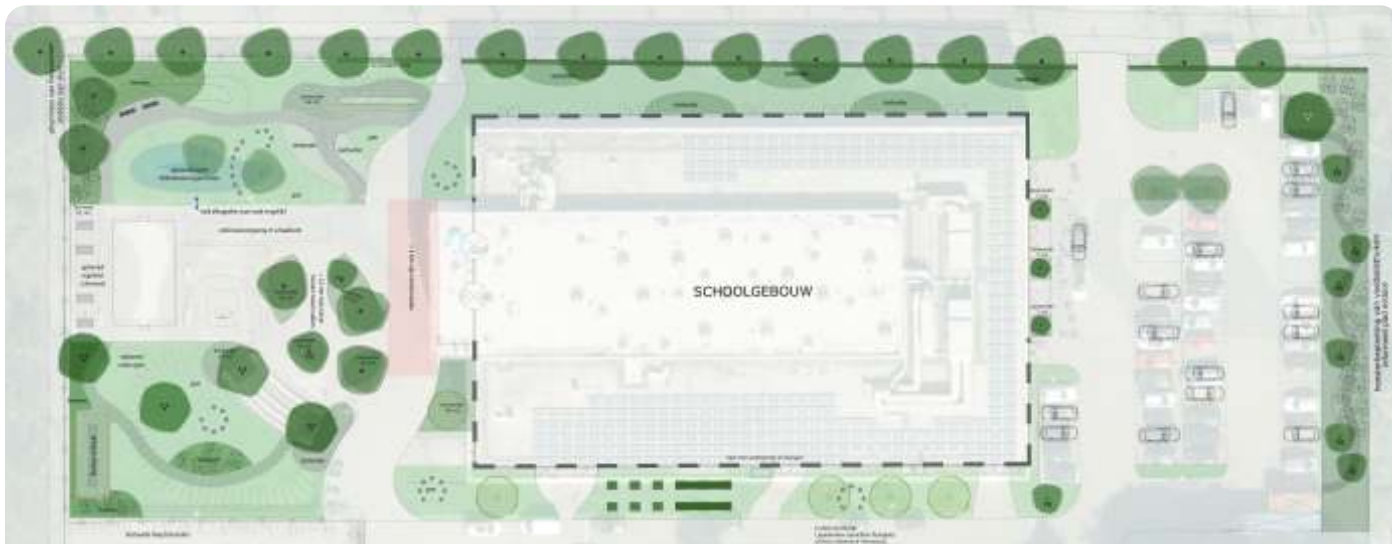
Vergroening schoolplein Wings - een update

Door René Horsten

De afgelopen maanden is flinke voortgang geboekt met dit project. Het ontwerp is nog op enkele onderdelen aangepast en voor de uitvoering is een hovenier geselecteerd.

Voldoende subsidiegelden zijn toegezegd om de eerste fase van de aanleg uit te voeren. We hopen in de loop van oktober met de uitvoering te starten.

Het bestuur van onze afdeling heeft een bezoek gebracht aan de school en kennis gemaakt met de schooldirecteur en is verder geïnformeerd over de voortgang.

Grauwe ganzen in de herfst, Vuilbeemden, foto Frans Hendriks

ZAAL *'t LEUKE***CAFÉ**

Leukenstraat 6, 6099 AR Beegden
www.leukebeegden.nl

Uw adres voor:

- Verenigingen
- Vergaderingen / bijeenkomsten
- Voorlichting / werving / opleiding
- Cursussen
- Recepties
- Koffietafels
- Bruiloften
- Feesten & partijen

Distelvlinder, foto Fenny Gaastra

De vlinderwerkgroep, mee met René

Door Fenny Gaastra

Op een halfbewolkte dag had ik een afspraak in het Leudal met René Horsten. René is een van de leden én coördinator van de vlinderwerkgroep.

Voordat we op pad gaan word ik op een sfeervol terras in het gebied getrakteerd op een kop koffie en legt René me uit wat de vlinderwerkgroep zoal doet en hoe het in zijn werk gaat.

De belangrijkste activiteit van de werkgroep is het inventariseren van (dag)vlinders.

Vanaf half maart tot en met oktober loopt men in principe wekelijks een vaste route. De routes zijn verdeeld over diverse gebieden. Een route is ongeveer een km lang en in secties opgedeeld.

De bevindingen/tellingen en omstandigheden worden doorgegeven via de app count4nature. De Vlinderstichting haalt hier waardevolle informatie uit. Het helpt de stichting met het verzamelen van data en wordt ook gebruikt voor voorlichting en de juiste beheersplannen.

Afhankelijk van het aantal mensen dat beschikbaar is per route, loopt men alleen, met zijn tweeën of om de beurt. Twee mensen per route is eigenlijk het minimum omdat je dan niet perse iedere week hoeft te gaan, maar ook om te voorkomen dat er tijdens afwezigheid geen vervanging is.

René vertelt dat de werkgroep dertien jaar geleden is ontstaan na een fraaie vlinderexcursie in het Weerterbos. Na de excursie werd onder het genot van een kopje koffie nog gezellig nagepraat en daar ontstond het idee om een vlinderwerkgroep op te richten.

Spaanse vlag, foto René Horsten

Zo is het begonnen. Vlinders zijn zeer kleurrijk, de levenscyclus van de vlinder is fascinerend. Je gaat je ook verdiepen in waar bepaalde vlinders voorkomen en wat hun waardplanten zijn. En het is fantastisch als je een voor jou bijzondere waarneming doet zoals van een ‘Spaanse vlag’ en onlangs nog een ijsvogelvlinder.

Spaanse vlag, foto René Horsten

De werkgroep bestaat momenteel uit veertien mensen die alleen of met zijn tweeën een eigen route lopen. De verschillende gebieden waarin men inventariseert zijn o.a. Driestruik en Isabellagreend (Roermond), Molenplas Stevensweert, het Leudal, de omgeving van Asenray, voedselbos Swalmen etc.

Ieder jaar streeft de groep naar een start en slotbijeenkomst met alle leden. De intentie is ook om ieder een jaar een excursie te geven.

Atalanta, foto Fenny Gaastra

We gaan op pad. In de hand de lijst om aan te vinken, met de in secties verdeelde route en de meest voorkomende vlinders. Er is vrij weinig waar te nemen wat betreft vlinders, de omstandigheden zijn niet optimaal. In verhouding zien we veel witjes en hooibeestjes, daarnaast een enkel blauwtje, een eenzame atalanta.

Soms is er wel eens discussie over een soort. En dan, voordat je er uit bent, gaat er een vogeltje met de buit vandoor.

Naast het inventariseren probeert men ook te kijken naar wat onderweg opvalt, waar eventueel beheersmaatregelen nodig zijn, zoals bijvoorbeeld een maaadvies.

De werkgroep wordt wel eens door externe organisaties gevraagd om te helpen. Zoals onlangs op de Beegderheide waar men op zoek ging naar het 'groentje'.

Onderstaande tekst komt uit de analyse van de Vlinderstichting over de deelnemende werkgroepen.

De werkgroepen zijn sterk in een aantal belangrijke aspecten. Veel inhoudelijke kennis van soorten en monitoring. De kennis is vaak geconcentreerd bij een klein aantal experts. Het lukt niet altijd om deze kennis structureel over te dragen aan andere leden, waardoor kwetsbaarheid ontstaat.

Grote bereidheid om actief te tellen en te inventariseren.

Werkgroepen tonen een hoge mate van intrinsieke motivatie.

Ze willen groeien, meer activiteiten organiseren, meer kennis ontwikkelen en hun impact vergroten.

Brede inzet op activiteiten zoals excursies en educatie.

Het blijkt wel weer, ook de mensen van onze vlinderwerkgroep dragen bij aan waardevolle natuurinformatie. Er zijn nog mensen nodig. Wil je zelf de pracht en rust ervaren die uitgaat van deze fladderende beauty's en/of misschien meer kennis opdoen? Meld je dan aan bij de coördinator. Wil je eerst meer informatie of een keer meelopen om te zien hoe het in zijn werk gaat? Dan kan dat uiteraard ook.

Phegeavlinder, foto René Horsten

Leudalse wegbermen: kruidenapotheek en biodiversiteit

Door Phlip Bossenbroek m.m.v. Hermien Hendriks, René Horsten en Joost Geraets

In 'Rondom het Leudal' heeft in de voorbije jaren een serie artikelen gestaan over interessante planten die in de Leudalse wegbermen voorkomen. De artikelen geven informatie over deze soorten bij een goed uitgevoerd natuurvriendelijk bermbeheer. Behalve beschrijving, groei-plaatsen en verspreiding, wordt ook aandacht besteed aan de betekenis voor de biodiversiteit, aan de eetbaarheid, aan sagen en legenden over die soorten, maar ook aan de medische toepassingen ervan. Onderstaand worden deze toepassingen samenvattend op een rijtje gezet en er ontstaat dan een opmerkelijk beeld: de Leudalse wegbermen kunnen beschouwd worden als een ware kruidenapotheek! Ook qua biodiversiteit dragen wegbermen in aanzienlijke mate bij aan het behoud van planten en diersoorten.

Wegbermen vormen een groen netwerk

Geschat wordt dat de bermen van openbare wegen in Nederland samen ongeveer 80.000-100.000 hectare beslaan, een oppervlakte zo groot als de Veluwe! Ze vormen daarmee een geweldig uitgestrekt netwerk van lijnvormige stroken van verschillende breedte, waarin de natuur een plekje weet te vinden en die alle verschillende land-schapstypen in Nederland omvat. Samen wordt dat wel het Groene Netwerk genoemd. Niet alleen bieden ze vaak nog de kans voor vestiging met soorten die het in ons cultuurlandschap moeilijk hebben, maar vormen tevens de natuurverbindingen tussen talrijke natuurgebieden en zijn zo ecologisch van groot belang. Het is dus ook belangrijk dat ze beschermd worden tegen de vestiging van invasieve soorten (bijvoorbeeld Japanse duizendknoop), tegen vervuiling (bijvoorbeeld met PFAS, fijnstof en zwerfafval), invloed van chemische middelen en bemesting, zoals vanuit de landbouw, versnippering, misbruik en verkeerd beheer. Voor de wegbeheerders vormen bermen daarom een lastige beheersuitdaging. Het resultaat van goed beheer kan in meerdere opzichten zeer de moeite waard zijn: bermen in functie van behoud van voor de mens nuttige soorten en behoud en herstel van gebiedseigen biodiversiteit. In Leudal beheert de gemeente 246 ha aan wegbermen (mededeling M. Jacobs)!

Pillen-poeders-zalfjes-drankjes-tincturen-kompressen-wijn-thee

Door de eeuwen heen hebben onze voorouders met vallen en opstaan ontdekt welke geneeskundige toepassingen er mogelijk zijn bij het gebruik van planten uit de eigen omgeving. Ook zij hadden te maken met talrijke ziekten en kwaaltjes, in ernstige vorm dan wel van voorbijgaande aard. Ze beschikten niet over onze (dure) moderne farmaceutische producten, maar zochten in de natuur naar mogelijkheden die verlichting of zelfs genezing konden brengen. Veel plantensoorten kregen dan ook later bij hun Latijnse naamgeving de soortnaam 'officinalis' of 'officinale' mee, wat 'geneeskrachtig' of 'van de apotheek' betekent. Voorbeelden uit onze omgeving zijn onder andere

smeewortel (*Symphytum officinale*), bernagie (*Borago officinalis*), valeriaan (*Valeriana officinalis*), betonie (*Betonica officinalis*) en zeepkruid (*Saponaria officinalis*). Deze naamgeving geeft al goed aan dat dergelijke planten een vertrouwde en algemene toepassing als natuurlijk geneesmiddel kenden.

Veel van de in onze tijd ontwikkelde farmaceutische producten ontleen hun samenstelling dan ook aan de werkzame stoffen in deze planten, die genezing bevorderen. Natuurlijk beschikte lang niet iedereen over voldoende kennis van de genoemde kruiden. Daardoor ontstond er een soort specialisatie en waren geneesheren en kruidenkenners gewaardeerde persoonlijkheden in de samenleving. Ook bij natuurvolkten was dat zo: medicijnmannen en -vrouwen beschikten doorgaans over veel invloed. Het ging natuurlijk ook wel eens mis. Vooral als er sprake was van allerlei magie rond het gebruik van de natuurproducten. Dan kon het gebeuren dat de betrokken personen verwijten van hekserij en duivelse praktijken werden toegedicht. En de geschiedenis laat zien dat dat lang niet altijd goed afliep.

Maar bij een nuchtere benadering van de natuurlijke apotheek droeg deze duidelijk bij aan het wel en wee van de samenleving. En iedereen had wel een kwaaltje, een hoest, een kriebel, een koorts. Er is dus weinig veranderd, want ook in onze tijd hebben mensen last van talrijke kwaaltjes, aandoeningen en ziekten. Maar bij onze artsen is de geneeskundige kennis enorm toegenomen, en niet alleen bij daarvoor opgeleide deskundigen, maar ook bij leken. En in drogisterijen en op het internet is tegenwoordig een keur aan middeltjes, gebaseerd op natuurlijke toepassingen, te vinden.

Leudalse kruidenapotheek

Vanaf 2021 zijn in Rondom het Leudal 17 soorten planten beschreven die in de wegbermen in en rond het Leudal voorkomen. Daarvan zijn er 12 die bekend staan om hun uitgebreide geneeskundige toepassingen. In tabel 1 zijn deze soorten op een rijtje gezet.

Tabel 1. Plantensoorten		
Geel walstro	Knoopkruid	Havikskruid
Rapunzelklokje	Koningskaars	Duizendblad
Sint Janskruid	Jacobskruiskruid	Muizenoor
Biggenkruid	Vlasbekje	Wilde peen

Soorten voorkomend in wegbermen in en rond het Leudal met uitgebreide geneeskundige toepassingsmogelijkheden

Het gaat bij deze plantensoorten in totaal om meer dan 100 toepassingen in de vorm van pillen, poeders, smeersels, drankjes, tincturen, kompressen, thee of wijn. Als voorbeeld worden hierna in tabel 2 en tabel 3 twee groepen met toepassingen kort beschreven: klachten rond keel, neus en oren (KNO) en klachten die met de darmen en urinewegen te maken hebben.

Let wel! Voor het bepalen van een aandoening is het doorgaans het beste om eerst een huisarts te raadplegen!

Tabel 2. Aandoeningen aan keel, neus en oren		
Oorpijn	Gehooraandoeningen	Slijmvorming
Luchtwegaandoeningen	Verkoudheid	Hoesten
Astma	Kinkhoest	Hooikoorts
Benauwdheid	Neusverslijming	Keelziekten
Ontstoken amandelen	Heesheid	Ontstekingen in de mond
Bronchitis		

Aandoeningen aan keel, neus en oren die met behulp van geneeskrachtige kruiden uit de Leudalse wegbermen toegepast kunnen worden voor verlichting of genezing

Tabel 3. Aandoeningen aan darmen en urinewegen		
Vochtafdrijving	Maag-darm-catarre	Kramp
Laxatieproblemen	Constipatie	Diarree
Darmziekten	Problemen met urinewegen	Aambeien
Koliek	Wormafdriving	Winderigheid
Opgeblazen gevoel		

Aandoeningen aan darmen en urinewegen die met behulp van geneeskrachtige kruiden uit de Leudalse wegbermen toegepast kunnen worden voor verlichting of genezing

In de groep van kno-aandoeningen (tabel 2) gaat het om keelaandoeningen, ontstoken amandelen, bronchitis, slijmvorming, verkoudheid en hoesten. Daarnaast astma, hooikoorts, kinkhoest en gehooraandoeningen. Bij de darmen en urinewegen (tabel 3) zijn de middelen gericht op vochtafdrijving, het tegengaan van krampen, koliek en diarree, catarre, het bevorderen van de laxatie, het tegengaan van constipatie, maar ook het verhelpen van aambeien, winderigheid en een opgeblazen gevoel. Het zijn allemaal aandoeningen waarmee iedereen in zijn/haar leven wel eens te maken kan krijgen en het is dus niet zo gek dat in de kruidengeneeskunde intensief gezocht is naar geneesmiddelen uit de natuurlijke omgeving.

Naast deze twee groepen zijn er middelen die het functioneren van de inwendige organen bevorderen, die ontgiften en zuivering van het bloed betreffen, naast het verminderen van een te hoge bloeddruk. Ook zijn er middelen gericht op het goed functioneren van spieren en gewrichten en het bestrijden van een reeks aan huidaandoeningen, zoals eczeem en wratten. Het bevorderen van wondgenezing, pijnstilling en het tegengaan van infecties is ook een belangrijke groep middelen, net als die gericht op het versterken van de oogfunctie. Moedermelkproductie, zog-opwekking en tegengaan van menstruatiepijn werd ook veelvuldig toegepast. Tevens waren er middelen tegen stress, depressies en slapeloosheid. Ook allerlei ziekten zoals griep, cholera en suikerziekte werden bestreden met middelen uit de natuur. En er waren nog veel meer aandoeningen, zoals jicht, luizen, schurft, wintervoeten, zomersproeten en fistels, waar kruidenmiddelen voor waren ontdekt en toegepast. Het is dus een lange lijst van aandoeningen die je met ge-

neesmiddelen, verworven uit de 12 in tabel 1 genoemde plantensoorten, kon bestrijden.

Iedereen een eigen kruidenapotheek?

De samenleving leunt voor talrijke minder ernstige en goed te verhelpen kwalen sterk op de farmaceutische industrie. Onze apotheken liggen vol met dure geneesmiddelen. Gezien de vele toepassingsmogelijkheden zou het echter logisch zijn als de aandacht voor de natuurlijke huismiddelen zou toenemen. Maar natuurlijk is lang niet iedereen even bedreven in de benodigde vaardigheden voor het maken van pillen of poeders, crèmes of gorgel-drinkjes. Daarvoor moet je toch wel enige kennis opdoen. Voor wie echt geïnteresseerd is, staan echter cursussen ter beschikking om deze vaardigheden te ontwikkelen. En natuurlijk zijn er ook volop mogelijkheden om de nodige geneesmiddelen kant en klaar aan te schaffen.

Dus geef deskundige personen of bedrijven de kans hun kennis over te dragen. En ondersteun het beleid van de gemeente om onze wegbermen op een meer natuurlijke manier te onderhouden!

Biodiversiteit

Als het bij wegbermen gaat om herstel van de biodiversiteit, dan gaat het om het herstellen van populaties planten en dieren die gezien hun groeiplaatseisen, omgeving en beheersregime hier zouden kunnen voorkomen. Het gaat dus ook om organismen die helaas verdwenen zijn, maar weer terug kunnen keren vanwege een ecologisch verbeterd wegbermbeheer. In tabel 4 wordt aangegeven welke groepen dieren er nu al in onze Leudalse wegbermen kunnen worden aangetroffen, soms heel zeldzaam, en soms ook heel erg algemeen.

Tabel 4. Belangrijke diergroepen		
Nachtvlinders	Dagvlinders	Dwerg- en Takspanners
Wantsen	Bladrollers	Galwespen
Boorvliegen	Galmijten	Bijen en Hommels
Zweefvliegen	Kevers (o.a. Bladhaantjes)	Wespen
Dwergcicaden	Galmuggen	Sluipwespen
Bladluizen	Roofmijten	Aardvlooiën
Thripsen	Mineermotten	Rupsen
Reptielen	Muizen	Stakken

Belangrijke diergroepen waarvan soorten bijdragen aan herstel van de lokale biodiversiteit en kunnen voorkomen in de Leudalse wegbermen

Voor elke in tabel 4 genoemde soortgroep kunnen vervolgens meerdere specifieke soorten genoemd worden. Zo is van knooppkruid bekend dat er 12 verschillende bijensoorten op kunnen worden aangetroffen. En van de fraaie koningskaars zijn meer dan 150 soorten bekend, waarvan 32 soorten bijen, 38 soorten zweefvliegen en 27 soorten dagvlinders.

Als voorbeeld is dit voor de groep bijen verder uitgewerkt en is in tabel 5 aangegeven welke soorten gebruik kunnen maken van de plantensoorten die in tabel 1 zijn genoemd.

Tabel 5. Bijensoorten		
Klokjesdikpootbij	Grote klokjesbij	Kleine klokjesbij
Tweekleurige zandbij	Zilveren zandbij	Kruiskruidzandbij
Paardenbloembij	Gewone slobkousbij	Grote roetbij
Biggenkruidgraafbij	Duingroefbij	Pluimvoetbij
Grote roetbij	Grote wolbij	

Bijensoorten die bijdragen aan herstel van de lokale biodiversiteit en die kunnen voorkomen in de Leudalse wegbermen

Goed bermbeheer

Hoewel de 12 in tabel 1 genoemde plantensoorten allemaal in en rond het Leudal voorkomen, zijn enkele daarvan niet erg algemeen, zoals geel walstro, rapunzelklokje en knoopkruid. Door middel van een op de ecologische ontwikkeling gericht bermonderhoud kunnen die soorten hopelijk nog tot in lengte van dagen in onze omgeving worden aangetroffen. Met uitzondering ten behoeve van de verkeersveiligheid is maaien van de bermen in het groeien bloeiseizoen in het gemeentelijke bermbeheer inmiddels al sterk afgenomen. Maar er zijn zeker nog verbeteringsmogelijkheden. Vooral de wegbermen die al een positieve ontwikkeling laten zien, profiteren daarvan. Dat zijn met name wegbermen op schralere groeiplaatsen. De voorkomende soorten krijgen daardoor de kans om hun levenscyclus helemaal te voltooien. Het is dan ook doodzonde als je veel particulieren met gemotoriseerde zit--

Gewone goudwes, foto Hans Smulders

maaimachines niet alleen hun gazons ziet kortwieken, maar en passant ook de bermen langs de gemeentewegen ziet kaal maaien. Uiteraard met goede bedoelingen. Meestal is het onbekendheid met betrekking tot het belang van biodiversiteit. Jammer echter van de kansen om daar fraaie bloemrijke bermen te ontwikkelen! Middels een gerichte communicatie zal een beter bewustzijn moeten worden vorm gegeven over de noodzaak van een natuurlijker bermbeheer, waarbij aangegeven wordt welke bijdrage men zelf kan leveren aan het herstel van biodiversiteit.

Samenvatting

Sinds een aantal jaren is gemeente Leudal bezig met het op ecologische wijze aanpassen van haar bermbeheer. Het doel daarbij is dat er meer bermen zich ontwikkelen tot bloemrijke en kleurrijke vegetaties, waarbij niet alleen meer soorten planten, paddestoelen en mossen er kunnen voorkomen, maar ook veel meer soorten dieren. Daardoor dragen onze bermen in hoge mate bij aan het herstel van de gebiedseigen biodiversiteit. Aangegeven is om welke soorten en soortgroepen het daarbij gaat. In samenwerking met vertegenwoordigers van Studiegroep Leudal en IVN Roermond e.o. is aangegeven waar zich daarvoor kansrijke bermen voordoen en hoe die vervolgens het beste kunnen worden beheerd. Samenwerking met de lokale, aanliggende bewoners kan heel zinvol zijn, als ook zij de noodzaak van ecologisch bermbeheer onderschrijven. Daarvoor is een goede en gerichte communicatie met de omgeving van groot belang.

Duizendblad, foto Hans Smulders

Beleef de natuur

Goed nieuws: Natuurcafé begint weer

Komende winterperiode gaat Natuurcafé weer van start in het bezoekerscentrum Leudal op de eerste vrijdag van de maand.

- We beginnen vrijdag 2 oktober om 20.00u met een inlooptijd vanaf 19:30 uur.
- De fotografen kunnen weer 5 foto's insturen en krijgen op tijd bericht van Lily.
- Het worden weer mooie avonden met prachtige thema's.
- Laat jullie verrassen, wij kijken ernaar uit!

Jullie zijn van harte welkom namens het organisatieam:

Joost Geraets, Pim Timmermans, René Horsten, Hermien Hendriks, Betty Salden en Lily Welters

Beleef de natuur

Vergroening schoolplein Wings Adopteer een boom / struik

€10, €20, €50 of ieder ander bedrag

Maak over naar rekeningnummer:

NL 18 RABO 0135 8373 67

t.n.v.

IVN afd. Roermond e.o.

onder vermelding van

"Boom/struik Wings"

Bedankt!

Online cursussen

Diverse organisaties organiseren weer online cursussen. Wie meer wil leren over de natuur om ons heen kan bijvoorbeeld terecht bij:

IVN: 'De levende tuin'

Duurzame tuinexpert Anne Wieggers laat je in deze online cursus stap voor stap zien hoe je jouw tuin natuurvriendelijk maakt. En goed nieuws: dat is minder onkruid wieden, meer genieten!

Wat leer je in deze online cursus?

In deze beginnerscursus zet je de eerste stappen om natuur een plek te geven in je tuin. Van het maken van een schetsontwerp tot het kiezen van beplanting: wij helpen je bij elke stap op weg.

Voor wie?

De cursus is voor iedereen die met groen aan de slag wil, of je nou een balkon hebt of een tuin.

Periode: Je kunt je aanmelden van 1 september t/m 15 december 2026.

Aanmelden via <https://www.ivn.nl/aanmelding-ivn-natuurcursus-een-levende-tuin>

Paddenstoelenonderzoek Nederland en de Nederlandse Mycologische Vereniging: paddenstoelen i.s.m. de Soortenacademie

Voor iedereen die zich wil verdiepen in de fascinerende wereld van paddenstoelen. De cursussen vergroten niet alleen de kennis over paddenstoelen, maar ook het bewustzijn van hun belangrijke rol in de natuur.

Voor meer informatie:

De Opstapcursus paddenstoelen: <https://paddenstoelenonderzoek.nl/opstapcursus-paddenstoelen-2/>

De Basiscursus paddenstoelen: <https://www.mycologen.nl/onderzoek/basiscursus-paddenstoelen/>

FLORON: Basiscursus 'Wilde bomen en struiken'

Hoe herken je een écht wilde boom of struik? En wat vertelt een landschap over de soorten die er van nature thuishoren? In de online Basiscursus Wilde Bomen en Struiken van FLORON ontdek je hoe je wilde bomen en struiken kunt herkennen én hoe je hun groeiplaatsen leert begrijpen.

Meer informatie en aanmelden voor de cursus: <https://www.floron.nl/Activiteiten/Cursussen/Basiscursus-Wilde-Bomen-en-Struiken>

janWelters autoservice

Contactpersonen

IVN Roermond e.o. organiseert diverse activiteiten.

Wilt u iets weten of actief meedoen, neem dan contact op met één van de volgende personen:

Werkgroep Vogels

Huub Loete, 06-14189335 /

Coen Cox, 06-52862791

vogelwerkgroep@ivnroermond.nl

Werkgroep Planten

Willemiek van Deutekom, 06-20903490 (regio oost)

Hermien Hendriks, 06-13015190 (regio oost/west)

Vlinderwerkgroep

René Horsten, 06-22468910

vlinderwerkgroep@ivnroermond.nl

Heidewerkgroep

Hermien Hendriks, 06-13015190

hermienhendriks@hotmail.com

Jeugdwerkgroep

jeugdwerkgroep@ivnroermond.nl

Junior Rangers (leeftijd vanaf 12 jaar)

Sanne Backus, 06-18930709

sanne.backus@ivnroermond.nl

Werkgroep Amfibieën en Reptielen

René Horsten, Hermien Hendriks; zie hierboven

Macrofaunawerkgroep

Ron Van Pol, 06-25012712

macrofauna@ivnroermond.nl

Fotowerkgroep

fotowerkgroep@ivnroermond.nl

Zoogdierwerkgroep

Joost Geraets,

Marieke van den Ende, 06-46522105

zoogdierwerkgroep@ivnroermond.nl

NoLimits - blinden en slechtzienden

Sjoerd van der Schuit, 0475-302733

nolimits@ivnroermond.nl

NoLimits - verstandelijke beperking

Willem Keijsers, 06-27308410

willemkeijsers@hotmail.com

Excursieloket

Ruud Snijders, 06-24404802

excursies@ivnroermond.nl

Programmacommissie

programmacommissie@ivnroermond.nl

Vertrouwenscontactpersoon

vertrouwenspersoon@ivnroermond.nl

Redactie Het Schrijvertje

Frans Hendriks, 06-23663157

hetschrijvertje@ivnroermond.nl

Webmaster: webmaster@ivnroermond.nl

Fotomaster: fotomaster@ivnroermond.nl

Wij horen van verschillende kanten dat Het Schrijvertje gewaardeerd wordt en er mede toe heeft bijgedragen dat ons ledenaantal de laatste jaren behoorlijk is toegenomen. De redactie krijgt per editie vaak meer kopij binnen dan er op de twintig pagina's een plek kunnen vinden. Uitbreiding naar vierentwintig pagina's en/of een extra kleurenpagina is gewenst, maar kost geld. Daarom zoeken wij sponsors.

Dus als u ons financieel zou willen ondersteunen, is dat zeer welkom. Alles is welkom en kan gestort worden op rekeningnr. NL18 RABO 0135837367 t.n.v. IVN Roermond onder vermelding van 'Sponsoring Het Schrijvertje'.